

Н.І. Терес, студентка,

С.В. Бреус, к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Однією з форм навчання дітей з особливими освітніми потребами є визнана в багатьох країнах світу інклюзивна форма навчання. Інклюзивна освіта являє собою систему освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу. Для забезпечення рівних можливостей доступу до якісної освіти інклюзивні навчальні заклади повинні адаптувати програми і плани, форми і методи навчання та ресурси до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами [1].

У різних країнах світу інклюзивна форма навчання дітей з особливими освітніми потребами існує понад 30 років і стала вже світовою тенденцією. Серед таких країн найчастіше називають Канаду, Кіпр, Данію, ПАР, Іспанію, Бельгію, Швецію, Велику Британію, США. Наприклад, в Італії законодавство підтримує інклюзивну освіту з 1971 року. До того ж акцент зроблено не на навчанні, а на соціалізації. У Фламандській частині Бельгії давно діє добре розвинена система спеціальних шкіл, фахівці з яких супроводжують дітей з особливими потребами під час інтеграційних процесів у загальноосвітніх школах [2].

Україна не може сліпо скопіювати досвід інших країн через різні економічні, етнографічні умови та різний менталітет, вона створює свій шлях розвитку інклюзивного навчання. В нашій країні початок інтеграційних процесів „особливих дітей” у масову освітню систему почався з 90-х років минулого століття. Але остаточно інклюзивна освіта стала підтримуватись законодавчою базою України з 2010 року, коли до Закону України „Про загальну середню

освіту” були внесені зміни, згідно з якими загальноосвітні навчальні заклади могли повноправно створювати спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами. Нині інклюзивне навчання поширюється у всіх регіонах України. Станом на 1 грудня 2012 року близько 20 % від загальної кількості навчальних закладів є доступними для дітей з обмеженими фізичними можливостями, 45 % - частково доступними [3].

Роль освіти в сучасних умовах розвитку України є значною, від рівня освіти суспільства та ставлення до наукового потенціалу нації залежить можливість держави залишатися конкурентоспроможною на світовому ринку. Доступність університетської освіти в сучасному світі, безперечно, пов’язана із Болонським процесом. Ставши повноправним членом Європейського реєстру забезпечення якості, Україна зобов’язалася дотримуватись основних принципів отримання вищої освіти осіб з обмеженими можливостями в рамках Болонського процесу. Якісна освіта для осіб з обмеженими можливостями – це синтетичний феномен, який складається з двох компонентів: з одного боку, якості освіти, що є результатом діяльності вузу; з іншого – особистісної діяльності самої людини з обмеженими можливостями [4].

Прикладом результатів впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах є Університет «Україна», який наразі з філіями проводять поступовий перехід від інтегрованої до інклюзивної освіти[5]. Чільне місце серед філій Університету «Україна» посідає Хмельницький інститут соціальних технологій (ХІСТ), який одним із перших серед вищих навчальних закладів (ВНЗ) України здійснює впровадження інклюзивного навчання. Цьому у значній мірі сприяла реалізація мікропроєкту Міжнародного фонду соціальних інвестицій «Соціально-психологічний та педагогічний супровід навчання соціально вразливих груп студентів». В інституті створено Центр інклюзивного навчання і сформовано інклюзивний освітній простір.

Незважаючи на певні позитивні результати освітнього експерименту, необхідно зазначити, що поширення впровадження інклюзивної освіти в Україні не набуло. До основних напрямів вдосконалення освіти і фахової підготовки осіб із особливими потребами у вищій освіті можна віднести такі:

1. Організаційні: розробити нормативно-правову базу для впровадження форм інклюзивної освіти у ВНЗ; усунути всі комунікаційні і архітектурні перешкоди, що заважають вільному пересуванню осіб з обмеженими фізичними можливостями у приміщеннях, де здійснюється навчання; розробити нормативи чисельності асистентів, сурдоперекладачів та інших спеціалістів для створення умов для осіб із особливими освітніми потребами, законодавчо закріпити ці посади у штатному розписі ВНЗ та передбачати кошти відповідно до цих нормативів; та ін..

2. Навчально-методичні: розроблення методик диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з особливими потребами; підготовка і видання відповідної навчально-методичної літератури; у бібліотеках і навчальних аудиторіях ВНЗ придбати спеціалізовані комп'ютерні програми; забезпечувати наявність аудіовізуальних засобів навчання, видання електронних, друкованих, аудіо-візуальних форматів спеціальної навчальної літератури для осіб з особливими потребами [6].

Проте, головним негативним чинником залишається брак фінансування інклюзивної освіти. Водночас залишається низьким рівень поінформованості суспільства про інклюзивну систему освіти [2]. Інклюзивна освіта потребує вдосконалення законодавчої бази, принципів фінансування, створення в школах сприятливого середовища, формування матеріально-технічної бази, методичного і кадрового забезпечення, подолання соціальних та професійних стереотипів.

Список використаної літератури

1. Інклюзивна освіта в Україні (бібліографічний огляд нової літератури) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://skviravo.ucoz.ru/soc_zakhist/inkluzivna_osvita_v_ukrajini_krivonosova.doc.

2. Формування та реалізація інклюзивної політики у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/3576/>

3. Про впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах: реалії та перспективи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/35124.

4. Доступність університетської освіти для осіб з обмеженими можливостями в сучасній Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:t83is8qFjucJ:www.sociology.kharkov.ua/socio/docs/magazin/soc_fut/1_2010/10.pdf+&cd=12&hl=ru&ct=clnk&gl=ua.

5. Забезпечення інклюзії студентів шляхом розбудови безбар'єрного освітнього середовища. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nain.org.ua/index.php?option=com_progalendar&month=6&day=27&year=2008.

6. Загальний аналіз законодавчого забезпечення прав осіб із особливими потребами у системі вищої освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.education-inclusive.com/wp-content/docs/2013/02/zagalnyj_analiz-zu-provyschu-osvitu.doc.